

ცნობის ფურცელი

სურათებიანი დამატება

დამბეზი № 277.

ხუთშაბათი, 9 დეკემბერი 1904 წ.

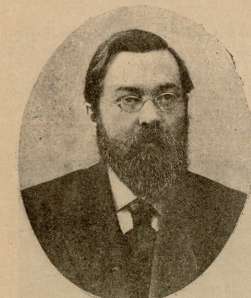
ნაბთის № 2694.

ნ ი შ ა ნ ი

გ. გაშხასა.

სიმონ ივანოვი რკინის ზუზუნე მსახურებდა. იმის სადარაჯოდან ერთს სადღურამდე იყო თორმეტი ვერსი, შეორემდის—ათი. ოთხი ვერსის მანძილზე შარშან გამართეს დიდი სარაივი. ტყიდან შვიდა მოსწინადა იმისი მილი. უფრო ახლო კი, სხვა დარაჯები გარდა, არაფერია სცხოვრობდა.

სიმონ ივანოვი ავადმყოფი და ცხოვრებისაგან ვატივლი კაცი იყო. ცხრაწლის წინად ივანოვი იყო იყო. ის დანიშნეს ერთი აფიცრის ხელზე მოსამსახურედ და მთელის ომის განმავლობაში იმასთან იყო. ბევრი გაქირვება აიტანა ამ ომში: არა ერთხელ უთმენია შიმშილი, სიცხე, სიცივე. ბევრჯერ დღეში ორმოცი და ორმოცდაათი ვერსი გაუვლია ყინვასა და ჰაანაქებაში, ხშირად სროლაშიაც შეხვედრია უკუნად, მაგრამ, ღვთის წყალობით, ერთი ტყვიაც არ გაჰკარებია. ერთხელ იმისი პოლკი წინა რიგში იყო. მთელი ერთი კვირა ოსმალეთსა და პოლკს განუწყვეტელი სროლა ჰქონდათ: ისინი იღვანე ღელის გაღმა-გამოდმა და დილიდან საღამომდის განუწყვეტლივ უშენდნენ ერთმანეთს ტყვიებს. სიმონას აფიცრიც სროლაში იყო. ყოველ დღე სიმონას მასთან დაჰქონდა ჯარის სამხარეულოდან, ე. ი. ხრამიდან, ცხელი სამოვარი და სადილი. მიდის სიმონა სამოვრით ხელში მინდორ-მინდორ, ტყვიები კი ზუზუნებზე და ქვებზე ტყიანი ვაჭეთ. შიშისაგან ანკალებს სიმონა, სტირის, მაგრამ შაინე მიდის. აფიცრები ძალიან ემაღლიერებოდნენ, რადგან ცხელი ჩაი ყოველთვის ზხად ჰქონდათ.

ნ. ნ. კიკვიძე, შინაგან საქმეთა მინისტრის ახალი ამხანაგი.

დაბრუნდა ომიდან უეცრად, მხოლოდ ხელსა და ფეხზე ტყე აუტყა. მას შემდეგ არა ერთი უბედურება ეწია საბარალს: არ გასულა დაბრუნების შემდეგ დიდი ხანი, რომ მოხუცი მამა მოუკვდა. ოთხი წლის ვაჟი ჰყავდა, ისიც ყელის ტკივილით იმსხვერპლა. დარჩნენ სიმონა და იმისი ცოლი მარტოდ-მარტონი. იმათ ვერ მოაწყეს ოჯახი, რადგან სიმონამ ვერ შესძლო თავის დასივებულ ხელებით და ფეხებით მიწის მუშაობა. როცა დაინახეს, რომ სოფელი ვერსა ვადებოდნენ, განშორდნენ და წავიდნენ სხვაგან ზღვის საცდელად. ბევრი ქალაქი და სოფელი მოიარეს, ხერხონშიაც იყვნენ, ქლანშიანშიაც, მაგრამ ვერსად ვერ მოიკიდეს ფეხი.

ბოლოს ცოლი მოახლედ დადვა, სიმონამ კი ისევ განაგრძო ხეტიალი. ერთხელ მატარებლით მოუხდა მგზავრობა: ერთს სადღურზედ რომ ჩამოხტა, შეხვდა იმ სადღურის უფროსს და მისი სახე თითქოს ეცნო. დაუწყო ტყერა, უფროსიც დააკვირა იმის სახეს, ბოლოს იცნეს ერთმანეთი; უფროსი აღმოჩნდა იმის პოლკის აფიცრი.

ივანოვ, შენა ხარ?—ჰკითხა სადღურის უფროსმა.
— დიხ, თქვენო კეთილშობილებებ, მე ვახლავარ...
— როგორ მოხვედი აქ?
სიმონამ თავისი თავდადასავალი.
— ეხლა სითენ მიდიხარ?
— არ ვიცი, თქვენო კეთილშობილებებ.
— რას ამბობ, სულელი! სად მიდიხარ, არ იცი?
— დიხ, თქვენო კეთილშობილებებ, რადგან ადგილი არა მქვს. რაიმე საშუალო უნდა ვიშოვო, თქვენო კეთილშობილებებ!

შეხდა უფროსმა და. ცოტა ფიქრის შემდეგ, უთხრა:
— არ ხარ გეტყვი, ძმობილო! დარჩი დროებით სად-გურზედ. შენ, მე ვგრანებ, ცოლიანი ხარ, სადა გვაქვს ცალი?
— დიხ, თქვენო კეთილშობილებებ, ცოლიანი ვარ. ცოლი ქ. კურსკშია ვაქართან მოახლედ.

— მაშ, მისწერე ჩამოვიდეს; უფასო ბილეთს ვუშოვი. მთელ აქ გუზის დარაჯის ადგილი განთავისუფლდება. დისტანციის უფროსს ესთხოვ შენ მოგცეს ის ადგილი.

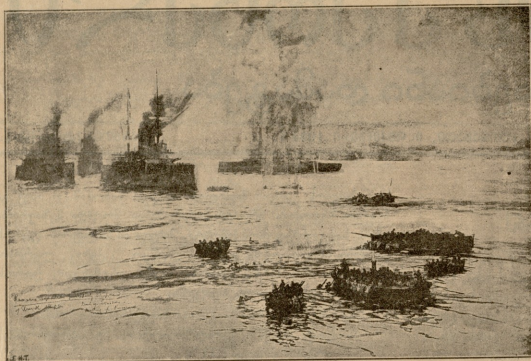
— დიდად გმადლობთ, თქვენო კეთილშობილებებ! — უპასუხა სიმონამ.

დარჩა სადღურზე. სადღურის უფროსის მხარეულს საქმის გაკეთებაში ემხარებოდა, შეშას აპობდა, ეხოსა და პოტფორმას ჰჭედა. ორი კვირის შემდეგ ცოლიც მოუვიდა და ხელ-ურემითი წავიდნენ თავიანთ სადარაჯოში. სადღურის უფროსმა ასალი, თბილისი იყო. შეშა თავსაყრელი ჰქონდათ, წინანდელ დარაჯების მიერ დაცემული პატარა ბოსტანიც დახვდნენ და ნახევარი დესტინა მიწაც ეძლეოდათ ლიანდაგის პირას. გაუხარდნენ სიმონას; იმაზედაც კი დაიწყეს ოცნება, როგორ მოაწყობდა საკუთარს ოჯახს, ძროხასა და ცხენს აიკლდა.

სიმონას მისცეს ყველა ხელსაწყო: წითელი და მწვანე ალაზი, საყვირი, ჩაქუჩი, რკინის კტრა, ნიჩაბი, ცოცხები, მისცეს წესდების ორი წიგნი და მატარებლების სანიშნებელი. სამსახურის პირველ ხანებში სიმონა დამებებს უშილოდ ათენებდა, სულ მატარებლების ნომრებს იხუპირებდა: მატა-

გ. ა. არჯანჯანი, თავი ისხვდა ჰუტლიაგის გონის ადგებს დროს.

აბაქეთა შერ კანდინა რუსის მეზღაურთა იმ ადგილას, სადაც იქმეა „რეურაგ“-ი დასაღება.

რტლის გამოვლამდის ორი საათით აღრე შემოივლიდა თავისს ნაწილს, შემდეგ დაჯდებოდა ფიცარზედ სადარაჯოსთან: ყურს უგდებდა, რელსები ხომ არ ზანზარობენ ან მატარებლის ხმა არ ისმისო. გაიზვირა წესდება; თუმცა ძლიერს ძლიერობით კითხულობდა, მაგრამ მაინც დასძლია დაბრკოლებას.

ეს ამბავი მოხდა ზაფხულში. სამუშაო მიძიმე არ იყო, რადგან თოვლის ახეტა არ სჭირდებოდა, იმ გზაზე მატარებლებიც იშვიათად დაიარებოდნენ; შემოივლიდა თავის ნაწილს სიმონა დღეში ერთხელ, ცოტას შიასწორ-შოასწორებდა, შემდეგ მიდიოდა ოჯახის მოსაველედა. ერთი რამ აწუხებდა სიმონას: რის გაკეთება უნდა მოერდებინა, ყველაფერზედ გზის ოსტატისაგან ნებაართა უნდა აეღო. გზის დარაჯი კიდევ დისტანციის უფროსს მოახსენებდა. სანამ ჰასუხი მოვიდოდა, დრო გადიოდა. ცოლქმარის ასეთ უსაქმობის გამო კიდევ მოსწყინდათ.

გავიდა ორი თვე, სიმონამ გაიცნა თავისი მეზობელი დარაჯები. ერთი ძლიერ მოხუცი იყო. იმისი დათხოვნა უნდოდათ, რადგან სადარაჯოები ძლიერს გამოდიოდა; ცოლი ასრულებდა მის მაგიერ სამსახურს. მეორე კი, რომელიც სადურს ახლო მსახურებდა, იყო ახალგაზდა, გამხდარი, ამასთან ძეალ-მსხვილი კაცი. ერთხელ გზის სინჯვის დროს ისა და სიმონა შეიყარნენ ლიანდაგზე სადარაჯოებს შუა. სიმონამ ქელი მოიხადა, მიესალმა.

— გამარჯობა, მეზობელო!
მეზობელობა აღმოცერაღ შემოხმებდა.
— გავიმარჯოს!

გაბარუნდა და წავიდა. მათი ცოლეზიც შეხვდნენ ერთმანეთს. სიმონას არინა მიესალმა მეზობელს, მაგრამ ამნაც ბევრი არ ილაპარაკა და წავიდა. ერთხელ თვით სიმონა შეეხტა მეზობლის ცოლს და ჰკითხა:

— ქელო, რად ეჯავრება ასე შენ ქმარს ლაპარაკი, რომ ერთს სიტყვისაც ვერ ათქმევინებ?

ქელომ ცოტა სიჩუმის შემდეგ მიუყო:
— რა აქვს შენთან სალაპარაკო? ყველას თვისი დარდი აწუხებს. თავი დაანებე.

გავიდა კიდევ თვე, მეზობლები უფრო დაახლოვდნენ. შეხვდებოდნენ სიმონა და ვასილ ლიანდაგზე ერთმანეთს, ჩა-

მოკლებოდნენ კიდევად, თამბაქოსა სწვენდნენ და უამბობდნენ ერთი მხორცს თავიანთ თავგადასავალს. ვასილ უმეტესს ნაწილად სდებდა, სიმონა-კი თავის სოფელსა და ომს უწერდა.

— თუმცა ცოტა მიცხოვრია, მაგრამ ამ მოკლე სიცოცხლეშიაც ბევრი მწუხარება გამომივილია, არა მწყალობს ღმერთი. ვისაც რა უწერია ღვთისაგან, იმას არ ასცდება.

ვასილმა ამ სიტყვებზე ჩიუბები გამობერტყა, ადგა და უთხრა:

— ჩვენი ტანჯვა-წავილების მიზეზი ბედობალი კი არ არის, არამედ კაცები არიან. მთელს ღვდამწივზე კაცზედ უფრო ბოროტი და გულუკვა ნადირი არ არის. მეგელი მეგელს არ შესჯამს, კაცი კაცს კი ცოცხლად შთანთქმეს.

— არა, მშობილო, მაგრე რად ამბობს! მეგელი მეგელს სჯამს.

— სიტყვამ მოიტანა და ამიტომ ეს თქვი. მაინც ვიტყვი, რომ ადამიანზედ უფრო შეტერალებელს ქწნილებას ვერ იპოვნი. კაცი რომ ასეთი ბოროტი და ხარბი არ იყოს, ცხოვრება კიდევ შესძლო იქნებოდა. ყველანი იმასა სცილობდენ, როგორც ხელის ჩავივდნენ, რამე შევგალოჯონ, სისხლი ამოგწუწუნონ.

სიმონა ამ სიტყვებმა დააფიქრა. ბოლოს სთქვა:

— რა ვიცი, იქნება ასეც იყოს, მაგრამ ასეც რომ იყოს, უსათუოდ ღვთის ნებით არის.

— მო და, თუ შენ ასე ფიქრობ, მაშინ შენთან ლაპარაკიც არა ღირს. თუ ყველაფერი სისასივედ ღმერთს დაგებარა, თვითონ კი გულზედ ხელები დაყკირიფეთ და ვითმინეთ, მაშინ ადამიანები კი არა, პირუტყვები იქნებოთ. იი ჩემი ჰასუხი.

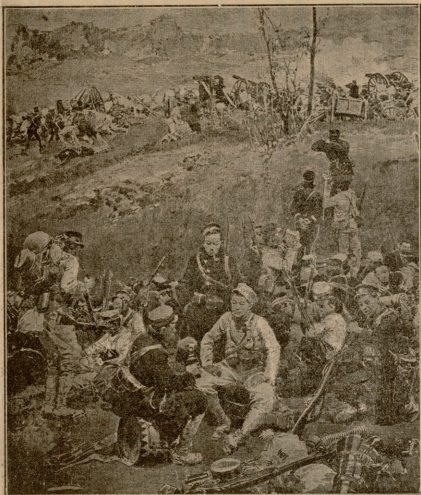
გაბარუნდა ვასილ ამ სიტყვების თქმისთანავე და წავიდა. სიმონა ადგა და მიამბა:

— მეზობელო, რის ოლიანდები?
ვასილმა არც კი მოხებდა და შინსკენ გასწავია. დიდხანს უტკიარა სიმონამ, სანამ ვასილი გზის მოსაგვევს არ მიეფარა. სიმონამ შინ დაბრუნებისას ცოლს უთხრა:

შევა ზღვის „ფობრ. ფელტა“- გემის გასვლა დარდნაღვის სრუტეში.

— ოჰ, არინა, ეს ჩვენი მეზობელი კაცი კი არა, საწამლაია.

აბხაზელი სადგაოთბა ისეყენებენ სანკარგაშა ზორტარკურის წინ.

ისინი მიიწი კარ დამღებულთან. როდესაც ხელმოკრულ შემხედნენ, უწინდებურად იმავე საგანზე გააბეს ბასი.

— ცაცები რო ასეთები არ იყვნენ, არ ვიქნებოდით მე დ შენ ამ სადარაჯოებში მიღლებულნი, — ამბობდა ვასილი.

— არა უშვს სადარაჯოს.

— შიგ ცხოვრება შეიძლება.

— ექ, შენ! შეიძლება, შეიძლება! ამდენი გიტოვებია, ჯერ კიდევ კუუ ვერ ვისწავლია! ბევრი გიტყვებია, არაფერი არ დავინახავს! რა ცხოვრებაა ღარიბი კაცის ცხოვრება, სადარაჯოში იქნება თუ სხვაგან! შენ რამდენს იღებ?

— ცოტას, ვასილ: თორმეტ მანეთს.

— მე კი ცამეტ მანეთ ნახევარს. ამა ერთი მიპასუხე, რატომ? კანონით, გამგეობის განკარგულებით, თვითნებულს წყენგანს უნდა ეძლეოდეს თხუთმეტი მანეთი, შენა და ნავითი.

ვინ ჩამოიყვანა ჩვენი ჯამაგირი თორმეტ მანეთზე, ან ცამეტ ნახევარზე, მიპასუხე ერთი? შენ კი გაიბახი: ცხოვრება შეიძლებაო. გაიგე, რომ აქ სამ მანეთში ან მანეთ ნახევარში კი არ არის საქმე. თუნდა ის თხუთმეტი მანეთი უკლებლად მოეცათ.

წარსულს თვეში სადგურზე ვიყავი. დირექტორმა გამოიარა და ენახე, ასეთს პატის ევლისე, იჯდა ცალკე ვაგონში. გამობრძანდა და პლატფორმაზე გახერდა. არა, არ დავრჩებით მე ამ ადგილზე დიდხანს, წავალ სადღე.

— სად წახვალ, ვასილი? თურამაულის პატრონი ტყეში კუნელს არ დაუწყებს ძებნას. აქ შენ თბილი სახლიცა გაქვს, მიწაცა. ცოლიც ბეჭითი გაყვს.

— მიწაცა! ნეტები ჩემი მიწა განახა! ერთი წწელიც არ იშოვება ზედ. ვახაუხულზე კომბოსტო დავრგე; იმ ცოტა ხანში გზის ოსტატმა ჩამოიარა და დამიყვრა: ამის რას ვხედავ! ნება დაურთველად რად დარგეო? მოხსენება არ უნდაღა? ამ წუთში ამითიარე, რომ დესიკე პარაჩისო. სხვა დროს იქნება, არაფერი ეთქვა, მაგრამ მაშინ მთერალი იყო და სამი მანეთი ჯარიმაც გადამხდევინა.

ცოტა სიჩუმის შემდეგ ვასილმა მოსწია წიბუხი და დაბლა სთქვა:

— კიდევ რომ ვებენა, იმდენსა ვსცემდი, რომ სიგრტის სიგანდ ვუქტევი.

— ექ, მეზობელო, ძლიერ ფიცხი ხარ.

— ფიცხი კი არა ვარ, სწორედ ვფიქრობ და ვლაპარაკობ. კიდევ დამიკადოს იმან, თვით დისტანციის უფროსთან ვფიქვლებ. მიუუროს!

მართლაც უჩივლა.

ერთხელ დისტანციის უფროსს გზის გასასინჯად უნდა ჩამოვლო. სამი დღის შემდეგ ვილაც პეტერ-ბურგელ მოხელეებს უნდა გზის რევიზია მოეხდინათ; ამიტომ იმათ ჩამოვლამდის ყველაფერი უნდა მოწესრიგებულიყო. ლიანდაგზე სილა ყარეს და გაასწორეს, ბურღები მომზარტეს, ბოძები შეჭლებეს; ურმის გადასასვლელებზე ყვითელი სილა დააყრე ვინეს. მოხუცი დარაჯიკ კი გამოიყვანა მისმა ცოლმა ბლახის მოსათხრელად. სიმონა ერთს კვირას სულ მეშობაშში იყო; ყოველგან წესრიგი დაამყარა, თავისი კაფტანიც დაიკერა, გაიწმინდა, ქაშისი აბზინდი გააყარა. ვასილიც მოეშადა. ბოლოს დისტანციის უფროსიც მოვიდა ხელურებაზედ. ოთხი მეშუ სახელურს ატრიალებდა. ვადის ოცს ვერსს საათში; მხოლოდ ბორბლები ხრიგებენენ.

როცა სიმონას სადარაჯოსთან მიადღწეს, სიმონა იქვე გაჩნდა და სალდათურად ყველაფერი მოახსენა. ყველაფერი კარგად აღმოჩნდა.

— შენი აქ ღიდ ხანია მსახურებ? — ეკითხება უფროსი.

— მაისის ორიდან, თქვენო კეთილშობილებაც!

— კარგი. მდღობელი ვარ. ას სამოცლა მეოთხე ნომერი ვინ მსახურებს?

— გზის ოსტატმა, რომელიც უფროსს ახლდა, უპასუხა: — ვასილ სპირიდოვი.

— სპირიდოვი, სპირიდოვი... აი ის სპირიდოვი ხომ არა, რომელსაც თქვენ შარშან არ ემლოიერებოდით?

— სწორედ ის არის.

— მაშ, კეთილი, ენახათ ვასილ სპირიდოვი. ვასწით! მეშუბი დააწუნენ სახელურს და ხელ-ურემიც დაიბრა.

სიმონამ თვალი გადაღვინა და დაიფიქრა: ენახათ, როგორ დაუხვდება მაგალი მეზობელი.

ორ საათს შემდეგ წავიდა გზის შემოსავლელად. ზხედავს, ვილაც ლიანდაგზედ მუდის, თავზე რაღაც თეთრი

სათატრო წარმოდგენა აბხაზელთა ვარში.

უჩანს. რა მიუხელოვანა, იცნო ვასილი: ხელში ჯობი ექვია, მხოლოდ აბგა ვადღევა, ლოცვა ცხვირსახოკით ახევი.

— მეზობელო, საითყენ? — შორიდან დაეკითხა სიმონა.

ვისილი ახლო მოვიდა. საბარლოს ფერი მთლად დაჰკარგოდა, თვალები ამღვრეოდა, ლაპარაკის დროს ხმა უწყდებოდა.

— ქალაქში მივიდვიარ, მოსკოვში... გამგეობაში.

— გამგეობაში? საჩიველად ხომ არა? თავი დანებებ, ვისილი, დაივიწყე.

— არა, მშობილო, ვერ დავივიწყებ. გვიანდაა. ხედავ, სილა გამაწნა, სისხლი მადინა. სანამ კირში სული მიდგას, არ დავივიწყებ, თავს არ დავანებებ.

სიმონამ ხელი ხელთ ჩაჰკიდა და უთხრა:

— თავი დანებებ, ვისილი, დაიჯერე, რომ უშჯობესს ვერ იზამ.

— ვიცე, რომ ვერ ვიზამ; მართლს ამზობდი ბედ-ილბაღზე, ჩემთვის უშჯობესს ვერ ვიზამ, მაგრამ სიმართლისთვის ჩვენ ვაღდებულნი ვართ ვიბრძოლოთ.

— სთქვი, რა მოხდა ასეთი?

— აი რა: ნახა ყველაფერი, ჩამოვიდა, სადარაჯოშიც შეიხედა. ვიცოდი ყველაფერს სასტიკად მომთხოვდა, ამიტომ ყველაფერი კარგად მქონდა. როცა წასვლა დააიბრა, ვიღროვე და საჩივარით მივმართე. უფროსი ყვირილს მოჰყვა, აქ მთავრობის რევიზია ხდებდა, შე ასეთ ისეთო, შენ კი რაღაც ბოსტანზედ ჩივი! აქ ასეთი მაღალ ხარისხის მოხელეები არიან, შენ კი რაღაც კომპოსტზე ლაპარაკობ! ვერ მოვითმინე, პასუხი გავეცი, ისე მაინც და მაინც შუარე კი არა, მაგრამ შეურაცხყოფად მიიღო და სილა გამაწნა. გავ-

შეშდი, თითქოს ეს სილა მეკუთვნოდა. მხოლოდ მათის წასვლის შემდეგ მოვედი გონს, მოვიბანე პირი და წამოვედი.

— სადარაჯო ვის დაუტოვე?

— ცოლსა. მოუვლის. ეჰ, ჯანდაბას მაგათი გზაცა და სადარაჯოც.

ვისილი ადგა და წასასვლელად მოემზადა.

— მშვიდობით, სიმონ! არ ვიცე, ვიბოგნი კი სამართალს!

— განა ფეხით წახვალ?

— სადგურზედ საქონლის მატარებელში ადგილს ვითხოვე, ხეალ მოსკოვში მივალ.

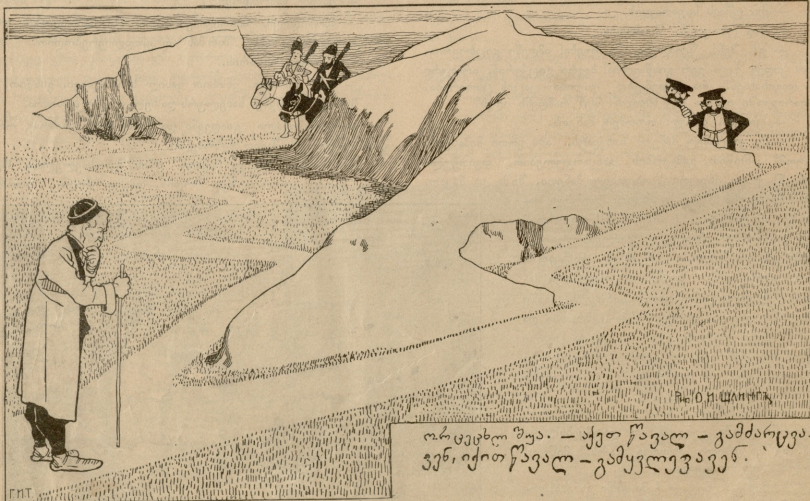
გამოემშვიდობნენ მეზობლები ერთმანეთს; წავიდა ვისილი და დიდხანს არ დაბრუნებულა. ცოლი ასრულდება სამსახურს: დღე და ღამე არ ეძინა, თვალები დაიწვექა ქმრის ლოდინით. მესამე დღეს რევიზიამაც მოაწია: ორთქლივალე ორი საქონლისა და ორიც პირველი კლასის ვაგონი. ვისილი კი მაინც არ ჩანდა. მგოთხე დღეს სიმონამ იმისი ცოლი დინახა: სახე ტირილის გამო დასიებოდა, თვალები დაწითლებოდა.

— ქმარი დაბრუნდა? — ჰკითხა სიმონამ.

ქალმა უარის ნიშნად ხელი დაუქნია და უსიტყვოდ წავიდა თავის სადარაჯოსკენ.

(დასარული იწყება)

ან—კანა.

ორსეცხლ შუა. — აქეთ წახვალ — გამძარცვავენ, იქით წახვალ — გამყვლეუვავენ.